

quod daret eo tempore vel momento, quod opportunum est ad recipiendum præmium, ut declaratum est. Hæc autem promissio, ad totum illud quod in ea promittitur, et eo modo quo promittitur, supponit proportionem sufficientem in eo opere cui fit promissio; quia et est opus gratiæ, quæ de se est perpetua, et semen gloriæ, et quodammodo deificat hominem et consequenter etiam ejus opera; et est opus propter Deum factum, ex ejusque motione et auxilio, et propter hos titulos ita ei placitum, ut, quantum ex se, maneat semper in ejus acceptatione, neque quoad hoc possit per superveniens peccatum destrui aut maculari. Unde fit tandem ut sit maxime proportionatum ad promissionem infallibilis præmii sub conditione: *Si in gratia decesserit*, seu, quod idem est: *Si in persona non sit impedimentum*. Negatur ergo quod in objectione assumitur; nam justitia, quæ in hoc opere intervenit, in hac posteriori promissione fundatur, et hæc proportionatum opus supponit, ut ostendimus. Nec refert quod talia opera postea mortificata sint, quia dicta promissio non fit illis sic mortificatis, sed vivis, et in gratia factis.

Qua ratione loquendum sit.

17. Sed quæret tandem aliquis quomodo simpliciter loquendum sit de reviviscencia meritorum; an quod sit justitiæ opus, vel misericordiæ? Respondetur primo satis commode dici posse utriusque virtutis opus esse, et utramque in hoc negotio tam illustres partes habere, ut vix possit uni potius quam alteri tribui. Quod si de omnibus operibus Dei scriptum est: *Universæ viæ Domini misericordiæ et veritas*, nullum erit inconveniens quod huic operi veluti per antonomasiam hoc tribuamus. Deinde dicitur, ad respondendum aliquid magis in particulari, necessario potius tollendam esse ambiguitatem vocis. Nam reviviscencia meritorum significare potest vel solam ablationem impedimenti, quo merita mortificabantur, vel solam retributionem talium meritorum, seu acceptationem ad illam, quatenus durat etiam pro illo statu in quo homo a peccato surrexit; utrumque enim videtur posse illa voce significari. Nam, cum meritum per solam interpositionem peccati mortificatum sit, per solam etiam ablationem ejus videtur vivificari; et, quia meritum in tantum dicitur esse vivum, in quantum secundum

præsentem justitiam est efficax et acceptum ad præmium, ideo etiam hoc nomine aut titulo optime reviviscere dicitur, quatenus in hoc subjecto incipit habere efficaciam in ordine ad præmium. Priori ergo modo reviviscencia meritorum dicitur esse opus misericordiæ; posteriori autem modo esse opus justitiæ, præsupposita misericordia; nulla enim potest esse justitia quæ obliget Deum, quæ misericordiam non supponat. Quæ omnia satis patent ex dictis.

18. Ultimo, ex dictis facile expediuntur duo ultima fundamenta eorum, qui negant Paulum in nostro themate loqui de operibus mortificatis, quæ in sectione prima proposuimus, eorumque solutionem in hunc locum reservavimus. Unum erat, quia hæc restitutio meritorum non est opus justitiæ: Paulus autem loquitur de opere, et retributione ex justitia. Assumptum ostendebatur, quia peccator dum est in statu peccati nullum jus justitiæ respectu Dei retinere potest. Ad quod breviter dicimus verum esse peccatorem pro eo statu in se nullum habere jus justitiæ, quo Deum ad aliquid agendum obliget, ut optime argumentum probat. Et per se patet, quia dum in eo statu perstiterit, nihil a Deo ex justitia consequetur, neque etiam tenetur Deus ex justitia eum ab illo statu eruere. Nihilominus tamen illud jus, quatenus fundatur in merito, quod in divino conspectu semper præsens manet, ita etiam perseverat in ejusdem acceptatione, ut ablato impedimento a persona statim in ipsa redeat. Et in idem fere redit quod Scotus, distinctione vigesima secunda, dicit, jus peccatoris permanere, esse tamen suspensum quamdiu est in peccato; vel quod etiam ait, peccatorem retinere jus, non tamen actionem respectu Dei, quamdiu in illo statu permanet. Res enim eadem est; melius vero dicitur jus illud permanere in acceptatione Dei, quam in ipso peccatore. Replica autem quæ ibi fiebat, solum probat opus hoc justitiæ supponere plura beneficia misericordiæ, quod nos concessimus et jam declaravimus.

19. Neque contra hanc justitiam obstant verba Concilii Tridentini ibi in ultimo fundamento adducta; jam enim ostendimus ex eodem Concilio, meritum de condigno, ut corona justitiæ illi retribuatur, non postulare perpetuam perseverantiam, quæ nunquam interrumpatur a tempore quo fit meritum, usque ad finem vitæ, sed illam sufficere quæ ad finalem perseverantiam, seu ad morien-

dum in gratia satis est. Verba autem Ezechielis ibidem citata recte ibi exposita sunt; sensus enim est opera justitiæ facta in gratia, si postea quis mortaliter peccet, et in eo statu perseveret, et moriatur, nihil ei prodesse quominus condigne puniatur. Unde ibidem subditur: *In injustitia, quam operati estis, moriemini*; non ergo loquitur de justo, qui, postquam peccavit, a peccato resurgit.

20. Ad replicam autem sumptam ex similitudine verborum, quæ in eodem textu de remissione peccatorum dicuntur, scilicet: *Si impius egerit pœnitentiam, etc., omnium iniquitatum ejus, quæ operatus est, non recordabor*, respondetur, etiamsi verba specie tenus sint similia, tamen materiam eorum esse diversam, quia longe diversus est modus quo peccata remittuntur, et quo merita mortificantur. Per quod responsum est ad rationem ultimo loco ibi factam; negatur enim consequentia, nimirum, quod, si merita redeant, redeant et peccata, quia hæc prorsus destruuntur, illa vero solum impediuntur, ut satis in superioribus explicavimus. Nec refert quod peccatum ex se sit tam efficax malum, quam actus pœnitentiæ bonum; nam, licet hoc sit verum de actu pœnitentiæ præcise sumpto, tamen quia habet conjunctam gratiam et misericordiam Dei, potentior est ad delendam culpam, quam sit peccatum ad destruendum meritum. De qua re hic plura non dicemus, quia materia illa de reditu peccatorum propriam postulat disputationem, quam tradidimus circa quæst. 88 tertiæ partis D. Thom.

DISPUTATIO II.

DE PERFECTA REPARATIONE MERITORUM, QUÆ IN JUSTIFICATIONE PECCATORIS FIT.

Perfectio meriti præsertim consistit in valore et efficacia ad præmium obtinendum; et ideo, sicut meritum tunc omnino mortificatur seu amittitur, quando nullum præmium propter illud reddendum est, ita e converso tunc perfecte reparatur, quando totum præmium, totusque effectus ejus integre restituitur. Cum ergo ostensum sit merita per peccatum mortificata in justificatione vivificari, hic explicandum superest qua perfectione hoc fiat, id est, quem effectum, quodve præmium habeant apud Deum illa merita,

postquam homo per pœnitentiam ad divinam gratiam rediit. Quæ sane quæstio satis est in præcedenti expedita, si attente considerentur quæ diximus, et ex illis unusquisque consequenter philosophetur. Tamen, quia Theologi graves, et antiqui, et moderni, varie de hac re opinati sunt, adeo ut pauci sint qui hanc reparationem meritorum perfectam esse velint, ideo necessarium est singulas opiniones referre et examinare, ut certius et evidentius constet hanc reparationem esse perfectam.

SECTIO PRIMA.

UTRUM MERITA VIVIFICATA VALEANT AD PROPRIUM PRÆMIUM ESSENTIALE.

1. *Sententia prima.* — *Rejicitur ut temeraria.* — Prima ergo sententia fuit, merita per peccatum mortificata solum valere post pœnitentiam peractam ad aliquod præmium accidentale obtinendum, id est, quoad gaudium quoddam, quod homo in beatitudine semper habebit de illis meritis vivificatis, quamvis propter illa non recipiat majorem visionem neque abundantiorum charitatem. Hanc opinionem sub his terminis non invenio apud aliquem auctorem Scholasticum, neque habet ullum probabile fundamentum, et ideo tanquam improbabilis et temeraria rejicienda est. Primo quidem, quia multum opponitur intentioni Pauli in verbis nostri thematis. Nam, si Deus non recordatur talium meritorum, nisi ut præmium accidentale conferat, parva certe aut fere nulla est peccantium consolatio; quia, quantumvis eos pœniteat, substantiam, ut sic dicam, illorum meritorum, et gratiam, et gloriam illis respondentem amissuri sunt; imo nec proprie dici potest Deus illorum recordari, quia revera nullum præmium confert, præter illud quod intrinsece et quasi ex natura rei sequitur ex recordatione quam de talibus meritis ipsimet beati habebunt; nam ex illa necessario resultat gaudium illud; hæc vero recordatio non tam videtur præmium meritorum, quam quid debitum naturæ in tali statu constitutæ. Quare si aliquorum meritorum præmium est, potius est eorum propter quæ homo consequitur illum statum, quam aliorum quæ jam dicuntur non valere ad beatitudinem obtinendam.

2. Unde fit ulterius ut, juxta illam sententiam, merita mortificata vel nullo modo reviviscant, vel certe non proprie ac simpliciter.

Prior pars patet ex dictis, quia si non valent ad præmium substantiale, neque ad accidentale valent, quod proprium ipsorum præmium sit; quia illud gaudium non tam est præmium illorum, quam proprietas consequens ex præmio et ex statu consecuto per alia merita. Cujus optimum signum est, quia etiam de operibus bonis in statu peccati factis, atque adeo mortuis, habebunt beati aliquod gaudium proportionatum; placebunt enim illis ea opera quatenus bona sunt, quamvis non ut mortua fuerunt; et tamen non propterea dicuntur illa opera reviviscere, neque habere proprie aliquod præmium accidentale. Altera vero pars probatur, quia si substantia rei non reparatur, etiamsi accidentia restituantur, non potest dici talis res simpliciter restitui, præsertim quia illud præmium accidentale quasi nihil est respectu essentialis. Et ideo quoties Scriptura simpliciter loquitur de præmio aut mercede danda in futura vita pro bonis operibus, de essentiali præmio intelligitur, et non de accidentali, nisi quatenus ex essentiali consequitur. Quod satis significavit Concilium Tridentinum, sessione sexta, capite decimo sexto, et canone trigesimo secundo, et infra latius dicetur. Si ergo merita ad præmium essentielle non reviviscant, certe absolute non reviviscunt. Et confirmatur hoc, quia vita nostrorum operum est gratia ipsa, et gloria, et respectu earum proprie mortificantur per peccata, non respectu gaudii quod quilibet habere potest, eo quod illa fecerit. Igitur, si quoad gratiam et gloriam non vivificantur, nec prosunt, simpliciter ac vere loquendo non vivificantur. Tandem etiam exemplum illud de mortuis operibus hoc confirmat, quia ex sententia omnium illa simpliciter non vivificantur, quamvis nemo negare possit quin Beati de illis gaudeant, non ut mortua, sed ut bona fuere, sicut gaudebunt de aliis, non ut mortificata, sed ut viva fuerunt. Dicere autem unum gaudium esse majus alio, nihil refert, quia cum proportione loquendum est. Rursusque dicere unum gaudium esse præmium accidentale, et non aliud respectu talium operum, mere gratis dicitur. Hæc ergo opinio tanquam omnino improbabilis relinquenda est.

Refertur secunda opinio, ponens reviviscentiam meritorum sine augmento gloriae.

3. Est autem secunda opinio, quæ in re

nullum majus præmium censet conferri propter merita mortificata, quam præcedens opinio; tamen aliis verbis loquendo, absurditatem illius sententiæ vitare studet. Dicit ergo hæc opinio, merita mortificata restitui per pœnitentiam quoad præmium essentielle, seu gratiam et gloriam dandam propter ipsa; addit tamen hoc præmium in re nunquam dari majus quam sit illud quod correspondet pœnitentiæ et charitati per quam homo resurgit a peccato, et aliis bonis ac meritoriis operibus. Loquor autem de re illa quæ est præmium, sive sit visio beatifica, sive augmentum charitatis, vel quid simile; et de augmento et perfectione illius in esse rei; nam in esse præmii etiam concedit hæc sententia resurgere merita ad majus præmium; quod an constanter dicatur, loquendo de præmio essentiali infra constabit.

4. *Opinio Henrici erronea est, et a re de qua agimus aliena.* — Hæc sententia solet tribui Henrico, quodlib. quinto, quæstione vigesima quarta, quia ibi docet omnes resurgentes a peccato, in æquali gratia resurgere, ex quo fit ut secundum Henricum nulla gratia eis detur ratione præcedentium meritorum. Et pro eadem sententia citatur Almainus, in quarto, distinctione vigesima secunda. Verumtamen, licet Almainus dicat multos Doctores sequi opinionem Henrici, ipse tamen eam reprobatur, et merito. Est tamen advertendum quod, licet opinio Henrici ex sese improbabilis sit, et hoc tempore etiam erronea, tamen ad rem præsentem nihil refert; tenet enim ille omnes qui a peccato resurgunt, accipere primam gratiam æqualem ex vi talis justificationis, quia putat ex parte hominis nullam positivam dispositionem ad justificationem requiri, ratione cujus prima gratia infundatur, ut pro ejusdem dispositionis varietate etiam gratia possit esse inæqualis; sed sufficere quamdam non repugnantiam, seu negationem obicis, in qua omnes qui resurgunt a peccato sunt æquales. Quæ opinio et in se est plane intelligibilis, quia, si illa negatio obicis tantum sit negatio peccati actualis, hoc ipso quod cessaret a peccato, justificaretur, quod est hæreticum; si vero sit aliqua alia non repugnantia libera respectu alicujus motionis Dei, fieri non potest ut hæc sit in sola negatione, sine libera et positiva cooperatione voluntatis, ut alibi latius ostendi. Præterea opinio illa fere in terminis damnata est in Concilio Tridentino, sessione sexta, et decima quarta, duo definiente: unum

est, ad justificationem peccatoris requiri positivam dispositionem ex parte ejus, a divinæ gratiæ auxiliis et liberi arbitrii cooperatione procedentem; aliud est, in ipsa etiam prima justificatione Deum unicuique infundere justitiam secundum propriam cujusque dispositionem et cooperationem; quæ duo dogmata, et in tertio tomo tertie partis, tractando de Sacramentis in genere et de Baptismo, confirmavimus; et in quarto, in quo de justificatione peccatoris per pœnitentiam tanquam in proprio loco disserimus, eadem latius ostendimus. Atque ex illis plane sequitur non omnes, resurgentes a peccato, cum æquali gratia resurgere, quia evidenter constat non omnes æqualiter cooperari, aut se disponere, ut etiam Concilium Tridentinum aperte supponit. Dixi tamen sententiam hanc ad rem præsentem nihil pertinere, quia Henricus solum loquitur ex vi præsentis dispositionis et excitationis a peccato; nam de prioribus meritis mortificatis postea subdit verum esse quod communis sententia asserit, ea scilicet vivificari per pœnitentiam, et consequenter ratione illorum infundi charitatem, ex qua processerunt illa merita, vel statim cum justificatur resurgens, vel postea in augmento charitatis, quod fiet in glorificatione, inter quos duos modos ibi neutrum definit; necessario tamen supponit reviviscere merita quoad essentielle præmium, quandoquidem resurgunt ad augmentum charitatis, vel statim, vel postea dandæ.

5. *Thomæ, et ejus scholæ tribuitur præcedens opinio.* — *Duplex hujus opinionis sensus.* — Prædictam ergo sententiam esse conclusionem Thomistarum ait Ledesma, in quarto, prima parte, quæstione trigesima, articulo secundo, versus finem; neminem vero in particulari refert; Soto, vero distinctione decima sexta, quæstione secunda, articulo secundo, dicit hunc esse sensum quem Thomistæ sustentare consueverunt, et insinuari a Capreolo distinctione decima quarta, quæstione secunda, non tamen satis clare explicari; quod verum quidem est, quia Capreolus revera nihil aliud dicit quam D. Thomas, cujus sententiam infra tractabimus. Et uno fere verbo idem dicit Paludanus (qui etiam solet pro hac sententia citari), in quarto, distinctione decima quarta, quæstione septima, articulo primo, ubi ait pœnitentiam restituere gratiam in majori, vel minori, vel æquali gradu, secundum diversas dispositiones. Quod duobus modis potest intelligi: primo, quod gra-

tia illa solum restituatur æqualis illi dispositioni per quam homo resurgit, quamvis non detur tantum intuitu illius, sed etiam præcedentium meritorum; et hic est sensus hujus secundæ opinionis, illum tamen dicti auctores non declarant. Alter sensus est, præter gratiam, quæ correspondet contritioni præsentis, infundi aliam ratione præcedentium meritorum, non tamen semper eandem, aut totam, sed proportionatam etiam præsentis dispositioni; et juxta hunc sensum, quem verba dictorum auctorum optime admittunt, etiam resurgunt merita quoad novum præmium essentielle; quod postea videbimus. Atque nihil aliud docet Cajetanus, qui pro hac sententia solet citari, tertia parte, quæstione octogesima nona, articulo secundo. Nihilominus tamen alii moderni Thomistæ mordicus defendunt hanc sententiam, distincte illam explicando in priori sensu, eamque tribuunt Cajetano, Capreolo et Paludano. (Dominicus Bannes 2. 2, quæst. 24, art. 6, dub. 6, præsertim concl. 3).

6. Tribui præterea solet hæc opinio D. Bonaventuræ, in 4, distinct. 14, part. 2 illius, art. 2, quæst. 1, cujus verba sunt hæc: *Ideo credo quod probabilior est alia opinio, quod resurgat in æquali, et majori, et minori, secundum quod se melius præparat, et divina largitas dispensat.* Quæ verba indifferentia sunt ad utrumque sensum supra declaratum, ut ex ipsis manifeste constat. Item citant Alexandrum Alensem, 4 part., quæst. 57, memb. 5, ad 7, ubi solum dicit, quamvis merita mortificata reviviscant, tamen præmium solum esse tribuendum secundum quantitatem charitatis finalis; quæ charitas, et a fortiori illa in qua homo resurgit a peccato, potest interdum esse minor quam fuerit charitas, quam homo habuit ante peccatum; nunquam tamen docuit Alensis charitatem illam, vel finalem, vel in qua homo resurgit a peccato, nunquam esse majorem in intensione, quam quæ corresponderet contritioni et subsequenti meritis, etiamsi ante lapsum nulla merita præcessissent; neque hoc sequitur ex dictis ab Alens. Nam, licet charitas posterior, seu recuperata post lapsum, sit minor quam præcedens, nihilominus potest esse major quam danda esset per solam contritionem, si merita non præcessissent, ut magis ex sequenti sectionibus constabit. Hi ergo, auctores non docent hanc sententiam, quamvis id quod docent ei non repugnet.

7. Citatur præterea pro hac sententia divus Thomas, in 3, distinct. 21, quæst. 1, art. 4, quæst. 2, ad 4, ubi solum ait hominem per pœnitentiam non plenarie restitui ad statum charitatis, a quo peccando cecidit; et ideo *nec plenarie recipere effectum priorum meritorum, nisi quantum ad præmium accidentale, quod mensuratur actibus magis quam habitu charitatis.* Ex quibus verbis constat D. Thomam hoc loco ad summum sentire idem quod Alensis aut Bonaventura, nimirum, præmium essenziale, respondens meritis mortificatis, et postea per contritionem vivificatis, et ipsi contritioni ac posterioribus meritis, proportionari charitati restitutæ seu finali, et hanc posse esse minorem, quam charitas fuerit per peccatum amissa. Quanta vero illa sit, et qua proportione respondeat vel contritioni, vel meritis præcedentibus, D. Thomas non declarat; solum addit præcedentibus auctoribus præmium accidentale non minui, sed adæquatum reddi, etiamsi substantiale diminui contingat. Citatur etiam in 3 part., quæst. 88, art. 2 et art. 5, ad 3, ubi nihil addit his quæ diximus; sed eandem omnino sententiam expresse declarat; et in corpore art. 5, dixerat opera prius mortificata per pœnitentiam recuperare efficaciam perducendi eum, qui ea fecit, in vitam æternam, quod est reviviscere; ex quo evidenter constat, secundum D. Thomam, merita reviviscere quoad præmium essenziale.

8. *Hujus opinionis fundamentum.* — Fundamentum hujus sententiæ solum sumitur ex quadam physica ratione, quia forma vel habitus solum infunditur juxta latitudinem intensivam dispositionis actus; ergo charitas et gloria solum infunditur juxta latitudinem intensivam dispositionis actus; ergo charitas et gratia solum infunditur in hac vita juxta intensionem actus charitatis seu contritionis. Ergo, si quis resurgens a peccato habet contritionem et dilectionem ut octo, etiamsi habuerit ante peccatum quamplura merita, solum consequitur gratiam et charitatem ut octo; ergo si statim moriatur, tantum consequetur gloriam ut octo, quia gloria non datur nisi secundum quantitatem gratiæ et charitatis, in qua homo decedit; quia, cum gratia sola det jus ad gloriam, nemo habet jus ad gloriam excedentem intensionem gratiæ; ergo neque illa consequitur.

9. Atque ex hac ratione inferunt dicti auctores multa, et admiratione digna. Primum

est id de quo nunc agimus, scilicet, merita mortificata non ita reviviscere ad essenziale præmium, ut propter illa detur aliquis specialis gradus gratiæ vel gloriæ distinctus ab illo qui daretur per solam contritionem, et alia opera meritoria, quæ fiunt post ultimam dispositionem usque ad mortem; quia talis gratia et gloria non potest excedere intensionem contritionis, vel ultimi actus charitatis maxime intensi, quem homo in hac vita post ultimam contritionem elicit.

Illationes ex prædicta ratione. — Prima. —

Et nihilominus aiunt hi auctores merita præcedentia reviviscere ad majus præmium, licet non intensius, nec distinctum, sed idem pluribus titulis dandum. Quod ita declarant: nam beatitudo æterna non habet essentialiter ut sit præmium operum, sed hoc habet ex divina ordinatione. Unde potest sub una ratione crescere, licet sub alia non crescat; ut quando homo per sacramentum crescit in gratia ex opere operato, debetur illi major beatitudo, quantum ad rationem visionis et hæreditatis, non tamen majus præmium; quia ille gradus beatitudinis, qui accrescit ex vi gratiæ sacramentalis, non respicit meritum. Sic ergo, aiunt, propter merita mortificata, licet per pœnitentiam vivificentur, non habebit homo majorem visionem Dei, nec majorem beatitudinem; habebit tamen majus præmium, quia illamet visio, ut data propter omnia illa merita est majus præmium in ratione honoris et laudis, quod est proprium virtutis præmium, juxta doctrinam Aristotelis quam declarat D. Thomas 1. 2, quæst. 21, art. 2. Et ex rebus humanis declarari potest; nam res minima, vel minus stipendium, si sit testimonium majoris virtutis vel doctrinæ, aut aliarum nobilium actionum, honorabilius præmium est, quam stipendium magnum propter viles actiones. Atque hoc modo Summus Pontifex, verbi gratia, aut Imperator mittens gladium, vel aliquid simile in signum honoris, propter res bene gestas, censetur moraliter dare magnum præmium, quamvis materialiter res illa non sit magni valoris. Et hoc etiam modo præmia meritorum Christi, si materialiter considerentur, non habent infinitatem aliquam; si tamen considerentur quatenus ab ipso Deo dantur ut debita ex rigore justitiæ, habent infinitatem quamdam in ratione præmii, quia sunt testimonia cujusdam infinitæ dignitatis. Sic ergo visio beata, quatenus a Deo datur in laudem bonorum operum, habet rationem præmii;

nam beatus per illam visionem videt Deum se laudantem propter bona opera quæ fecit, meritoria talis visionis; ergo ut sic illa visio habet rationem præmii. Unde, si per eam ostendatur Deus, ut laudans et dans visionem propter plura merita, licet non sit major visio, erit majus præmium, majorque gloria apud Deum, quia est majori cum laude notitia et visio ipsius Dei.

10. *Secunda.* — Secundo inferunt, per actus charitatis procedentes a gratia et habitu charitatis minus intensos, aut etiam non intensiores quam sint ipsi habitus, non mereri nos aliquem novum gradum gratiæ vel charitatis, neque novum essenziale præmium, quod non esset dandum, etiamsi non essent alia merita; quia neque in habitu, neque in præmio potest excedi latitudo intensiva præcedentis dispositionis, quæ est per actus.

11. *Tertia.* — Tertium corollarium est, per quæcumque opera virtutum moralium, aut etiam Theologicarum, excepta charitate, non mereri nos præmium essenziale, distinctum ab illo quod respondet actibus elicitis a charitate; quia hi soli sunt proxima dispositio ad habitum charitatis, et ideo non intenditur nisi juxta eorum intensionem. Quo fit ut si martyrium, verbi gratia, vel eleemosyna procedant ex actibus charitatis æque intensis, non majus præmium essenziale correspondeat uni quam alteri, quia dispositio est æqualis, et sic de aliis actibus virtutum, quantumcumque in suo genere vel specie appareant inæquales. Et e converso, si minimus actus eleemosynæ fiat ex actu intensiori charitatis, quam maximus actus cujuscumque virtutis moralis, illi correspondebit majus præmium essenziale. Ac denique, consequenter loquendo, si actus aliarum virtutum, etiam infusarum, fiant sine imperio charitatis, nullum præmium essenziale merebuntur, et sic de aliis quæ facile inferri possunt.

12. *Qua ratione defendant merita hæc valere ad præmium essenziale.* — *Cap. etiam in 4, d. 14, quæst. 2, ad 1 Scoti contra 2 conc., et Alens., q. 12, memb. 4, art. 6.* — Nihilominus tamen addunt auctores hujus sententiæ, omnia merita mortificata reviviscere ad præmium essenziale; quia, si ad hoc non reviviscunt, absolute non reviviscunt; et quia non est major ratio de uno merito quam de alio; et quia rationes, et testimonia quæ de uno probant, procedunt in omnibus in ordine ad essenziale præmium. Ut hoc autem verum sit, non putant esse necessarium hoc præmium, in ratione visio-

nis seu beatitudinis essentialis, esse distinctum vel novum gradum ejus, alium ab illo qui contritioni et meritis sequentibus correspondet, sed illummet pluribus titulis collatum, ideoque magis honorificum, et cujusdam majoris æstimationis et moralis valoris; quia per contritionem fit ut hæc eadem gloria et vita æterna debeatur, non solum ratione contritionis, sed etiam ratione omnium meritorum præcedentium. Hoc ergo satis est ut omnia illa merita dicantur reviviscere ad præmium essenziale. Et quantum ad hanc ultimam partem, favet multum Cajetanus loco supra citato, dum dicit reviviscere omnia merita, licet non ad totum præmium, et ad hoc satis esse, ut eadem gloria ex pluribus capitibus debeatur; quantum ille non declaravit illam gloriam solum mensurari latitudine intensivæ contritionis, vel postremi actus charitatis summe intensi, qui in vita fit.

Censura et reprobatio dictæ opinionis.

13. *Solo nomine concedit hæc opinio reviviscentiam meritorum ad præmium essenziale.* — Hanc sententiam, quoad assertionem hoc loco intentam, *falsissimam esse, et menti D. Thomæ adversissimam*, dixit Soto, in loco citato. Ledesma vero addit, *se certo scire ita esse falsissimam, ut sit etiam erronea; et qui hoc prædicaret populo, pessime faceret, et merito esset a Præsentibus Ecclesiæ magna pena mulctandus.* Ego vero omissis censuris, illam opinionem falsam esse assero, et ex infirmo fundamento philosophico multa in Theologia admittere absurda, et sententiis Patrum, imo et Conciliorum et Scripturæ, et suavitati ac dispositioni divinæ providentiæ parum consentanea. Et imprimis, in præsentis quæstione, illa reviviscencia meritorum, quoad præmium essenziale, tantum est de solo nomine et titulo; quia, si nihil datur ratione illorum, quod non esset dandum ratione contritionis et subsequentium operum, revera nihil prosunt illa merita ad substantiam et essentiam beatitudinis; nam habere eandem beatitudinem uno vel pluribus titulis, parum refert ad essentiam beatitudinis; imo et ad accidentalem honorem vel gaudium, præter illud quod intrinsece resultat ex eo quod aliquis talia opera fecerit, parum confert; nam fere nullum effectum moralem habet præter denominationem, seu relationem quamdam extrinsecam, pendentem ex intentione Dei præmiantis